



NOT
LIGHT-MINDEDLY
NIE
LEKKO
MYSŁ
NIE

Synagoga Wysoka, Józefa 38, Kraków
Wystawa fotografii studentów Instytutu Judaistyki UJ
w ramach programu Deep Dive.

NIELEKKOMYŚLNIE NOT LIGHT-MINDEDLY

Wystawa fotografii studentów Instytutu Judaistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w ramach programu Deep Dive. | Photographic exhibition by students from the Institute of Jewish Studies, Jagiellonian University, Krakow as part of the Deep Dive programme (Foundation for Jewish Heritage).

AUTORZY / EXHIBITORS

Agata Golan | Wojciech Fotek | Włodek Jędrzejewski
Zuzanna Kołodziejczak | Yaryna Vasylyk

OPIEKA KURATORSKA I PROJEKT WYSTAWY / CURATOR AND DESIGNER

Piotr Banasik

KIEROWNIK PROJEKTU / PROJECT OFFICER (FOUNDATION OF JEWISH HERITAGE)

Rachel Lichtenstein

KOORDYNACJA PROJEKTU / PROJECT COORDINATION

Ewa Arendarczyk | Katarzyna Suszkiewicz | Anna Wencel

TEKSTY / TEXTS

Piotr Banasik | Agata Golan | Wojciech Fotek
Włodek Jędrzejewski | Anna Wencel

WYDRUKI / PRINTS

Aureliusz Marszałek

KOORDYNACJA TECHNICZNA / TECHNICAL SUPPORT

Grzegorz Szewczyk

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY
PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ



PARTNERZY / PARTNERS:



O autorach

WOJCIECH FOTEK (ur. 2003) jest studentem judaistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Jego zainteresowania skupiają się wokół literatury rabinicznej i języków żydowskich.

AGATA GOLAN (ur. 2000) jest studentką judaistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Jej zainteresowania skupione są wokół kultury Żydów aszkenazyjskich, szczególnie działalnością społeczności żydowskich w okresie międzywojennym.

WŁODEK JĘDRZEJEWSKI jest absolwentem informatyki (AGH) i podyplomowych studiów enologicznych (UJ). Obecnie jest studentem judaistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Zawodowo zajmuje się m.in. pracą nad rozwojem badań dotyczących leków na choroby wieku starczego: demencja, Parkinson, Alzheimer. Prywatnie jego zainteresowania skupiają się wokół podróży, literatury i języków żydowskich.

ZUZANNA KOŁODZIEJCZAK (ur. 1997) jest studentką czwartego roku judaistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz wiceprzewodniczącą Koła Naukowego Studentów Judaistyki UJ. Jej zainteresowania naukowe skupiają się przede wszystkim na badaniach nad antysemityzmem.

YARYNA VASYLYK (ur. 2005) studentka z Ukrainy, studiuje judaistykę na Uniwersytecie Jagiellońskim. Żydowską historią i kulturą interesuje się z lat szkolnych, biorąc udział w ukraińskich, polskich i amerykańskich projektach związanych z żydowskim dziedzictwem. Jej zainteresowania skupiają się wokół języków żydowskich i kultury.

About the exhibitors

WOJCIECH FOTEK (born 2003) is a student of Jewish Studies at the Jagiellonian University in Kraków. His main areas of interest are rabbinic literature and Jewish languages.

AGATA GOLAN (born 2000) is a student of Jewish studies at the Jagiellonian University in Krakow. Her interests are focused on the culture of Ashkenazi Jews, especially the activities of the Jewish community in the interwar period.

WŁODEK JĘDRZEJEWSKI is a graduate of computer science (AGH) and postgraduate studies in oenology (UJ). Currently, he is a student of Jewish studies at the Jagiellonian University in Krakow. Professionally, he works on the development of research for drugs for diseases which primarily effect the elderly: dementia, Parkinson, Alzheimer's. Privately, his interests are travel, literature, and Jewish languages..

ZUZANNA KOŁODZIEJCZAK (born 1997) is a fourth-year student of Jewish studies at the Jagiellonian University and vice-president of the Students' Scientific Association of Jewish Studies at the Jagiellonian University. Her scientific interests focus primarily on research on antisemitism.

YARYNA VASYLYK (born 2005) a student from Ukraine, studying Jewish studies at the Jagiellonian University. She has been interested in Jewish history and culture since her school years, taking part in Ukrainian, Polish and American projects relating to Jewish heritage. Her fields of interest and research are Jewish languages and culture..

O projekcie Deep Dive

Wystawa zdjęć „Nielekkomyślnie” jest częścią szerszego projektu finansowanego przez UE, który obejmuje różnorodne działania międzynarodowego zespołu: ESJF (*European Jewish Cemeteries Foundation*), Centropy i *Foundation for Jewish Heritage*. Elementem tego projektu jest program Deep Dive, który polega na realizacji twórczych i edukacyjnych projektów na siedmiu cmentarzach żydowskich w całej Europie. Partnerem wiodącym tego przedsięwzięcia jest *Foundation for Jewish Heritage*.

Projekty Deep Dive mają na celu zbadanie potencjału różnych historycznych cmentarzy żydowskich dla interpretacji, zaangażowania społeczności lokalnej, rozwijania umiejętności związanych z dziedzictwem oraz dla ogólnych celów edukacyjnych, kulturalnych, artystycznych i turystycznych. Istotnym elementem jest także testowanie nowych rodzajów działań, w tym wykorzystania technologii cyfrowych. Więcej informacji o programie Deep Dive można znaleźć na stronie internetowej <https://www.jewishcemeteries.eu/deep-dives/>

W ramach Deep Dive w Polsce zrealizowana została wystawa fotograficzna poświęcona Staremu i Nowemu Cmentarzowi Żydowskiemu w Krakowie autorstwa studentów Instytutu Judaistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Ekspozycja jest wynikiem warsztatów fotograficznych zorganizowanych przez Żydowskie Muzeum Galicja w Krakowie, prowadzonych przez fotografa Piotrkę Banasika. Wystawa przybliży historię i piękno tych zabytkowych cmentarzy żydowskich, ale także wnosi nowe, oryginalne spojrzenie na żydowskie dziedzictwo w Polsce.

About the Deep Dive Project

This photographic exhibition is part of a wider EU-funded project, which involves many different activities and outcomes by a consortium of international partners including ESJF (*European Jewish Cemeteries Foundation*), Centropa and the *Foundation for Jewish Heritage*. Part of the outreach side of this project is the ‘Deep Dive’ programme, which has involved a range of different creative and educational activities at seven Jewish cemeteries across Europe. The lead partner for this activity is the *Foundation for Jewish Heritage*.

The Deep Dives aim to explore the potential of different historic Jewish cemetery sites for interpretation, local community engagement, developing heritage skills, and for general educational, cultural, artistic, and touristic purposes, and trialling the application of new types of activity including the use of digital technologies. Further information on the Deep Dives: <https://www.jewishcemeteries.eu/deep-dives/>

In Poland, the Deep Dive programme resulted in the exhibition of photographs of the Old and New Jewish Cemeteries in Kraków by the students from the Institute of Jewish Studies at Jagiellonian University. The exhibition is the result of the photography workshops organized by the Galicia Jewish Museum, led by photographer Piotrek Banasik. Photographs not only explore the history and beauty of these historic Jewish cemeteries, but also brings a new, original perspective by encouraging history students to look at these places in new ways and learn photographic techniques.



Od środka

Na co patrzyli bogobojni Żydzi, kiedy na cmentarzach oddawali cześć swoim zmarłym? Znad posępnych nagrobków, które przyroda wzięła we władanie, z których czas stał bogatą ornamentykę i misternie rzeźbione napisy, widać było tętniącą życiem dzielnicę żydowską, z dobrze słyszalnym świergotem jidysz czy hebrajskiego, głosami żydowskich kupców i stukotem kół na brukowanych uliczkach. „Nie masz już, nie masz żydowskich miasteczek” – pisał Antoni Słonimski po katastrofie wojny – ale życie wokół cmentarzy dalej kwitnie, czasami tylko w całkiem nieprzystający do cmentarzy sposób.

From the inside

What did God-fearing Jews look at when they honoured their dead in cemeteries? Above the gloomy tombstones taken over by nature, from which time has worn off rich ornaments and intricately carved inscriptions, one could see the bustling Jewish quarter, with the well-audible twitter of Yiddish or Hebrew, the voices of Jewish merchants and the clatter of wheels on cobbled streets. “Gone are, gone are the little Jewish towns,” wrote Antoni Słonimski after the catastrophe of the war, but life around cemeteries continues to flourish, sometimes only in a way completely incompatible with cemeteries.



Świąty równoległe

Wraz z rozwojem miast, granica między cmentarzem a światem zewnętrznym stawała się coraz bardziej widoczna. Współczesne ulice, galerie czy kawiarnie, które otaczają cmentarz, tworzą nie tylko granicę fizyczną, ale przede wszystkim symboliczną. Przejście przez cmentarną bramę to wstęp do innej rzeczywistości. Przekraczając granicę cmentarza żydowskiego wchodzimy więc w inną sferę, ale przecież pozostajemy jednak w obrębie żydowskiej kultury i tradycji. Moment przejścia jest początkiem dyskusji o pozornych kontrastach, ale także o przestrzeni stającej się nieznanym terenem wahań emocjonalnych i kulturowych. Ta seria obrazów stanowi hołd dla kruchych granic, które definiują nasze tożsamości i naszą historię.

Parallel worlds

With the development of cities, the boundary between the cemetery and the outside world became more and more visible. The contemporary streets, galleries or cafes that surround the cemetery create not only a physical border, but above all a symbolic one. Passing through the cemetery gate is an introduction to another reality. While crossing the border of the Jewish cemetery, we enter a different sphere, but we remain within the Jewish culture and tradition. This moment of transition is the beginning of a discussion about apparent contrasts, but also about space becoming an unknown terrain of emotional and cultural fluctuations. This series of pictures pays homage to the fragile borders that define our identities and our history.



foto. Agneta Golan



Słowem i symbolem

Tym, co rzuca się w oczy na żydowskim cmentarzu, jest bogactwo symboli – dziś dla wielu już obcych i niezrozumiałych, ale przykuwających uwagę i odróżniających żydowskie nekropolie od innych miejsc pochówku.

Kiedy wczytamy się w hebrajskie litery, ciasno ułożone w epitafiach, poznamy mężczyzn sprawiedliwych i bogobojnych, kobiety kochające i poświęcające swe życie dla rodziny - „jakby umierali tylko dobrzy i piwi”, pisze Anna Kamieńska. Kunsztowna poetyka tych napisów i symboli to wyraz wiary i modlitwy, dzięki którym opowieść o tych, którzy tutaj żyli i umarli, trwa.

With a Word and a Symbol

What draws our attention at the Jewish cemetery is the great variety and richness of symbols - today for many people they are strange and incomprehensible, but they catch the eye, and allow us to distinguish Jewish cemeteries from other burial places.

When we read the Hebrew letters tightly arranged in the epitaphs, we will meet just and God-fearing men, loving women who sacrifice themselves for the family - “as if only the good and righteous died”, writes Anna Kamieńska. The intricate poetics of these inscriptions and symbols are an expression of faith and prayer, thanks to which the story of those who lived and died here continues.





fort. W. Łodek Jędrzejewski



fort. Maryna Aasylk



fort. W. Łodek Jędrzejewski



fol. Zuzanna Kokończyk



fol. Włodzisław Jędrzejewski

Życie i śmierć

Krajobraz żydowskich cmentarzy to krajobraz pośmiertny podwójnie, a często - nawet potrójnie. „Trzykrotni umarli kirkutu: śmiercią, rozbitym nagrobkiem, zapomnieniem” - pisał Piotr Matywiecki. O kamieniach, poddających się czynnikom atmosferycznym i żelaznej stopie historii, w Krakowie jeszcze nie zapomniano.

Dzięki temu żyją - nie tylko w pamięci osób odwiedzających tutejsze groby i troszczących się o nie, ale też (a może przede wszystkim?) w przyrodzie, która wkracza wszędzie tam, gdzie zostawi się jej odrobinę miejsca. I powtarza swoje motywy, przenikając się z dziełami rąk człowieka.

Life and death

The landscape of Jewish cemeteries is a posthumous landscape that is doubly, and often even triple. Piotr Matywiecki wrote that “the dead in the Jewish cemetery died three times: with death, with broken tombstones, with oblivion”. Stones subjected to weather conditions and the iron foot of history have not yet been forgotten in Krakow.

Thanks to this, they live - not only in the memory of people visiting the local graves and caring for them, but also (or perhaps above all?) in nature, which enters wherever it is left with a bit of space. And it repeats his motives, intertwining with the works of man's hands.



Nielekomyślnie

*Nasi Mistrzowie nauczali:
Na cmentarzu nie wolno
zachowywać się lekkomyślnie.
(Megila 29a)*

Spacerując po cmentarzach żydowskich w Krakowie możemy natknąć się na śmieci. Niektóre z nich zostały przerzucone przez płot, inne zostały zostawione przez odwiedzających.

Z Talmudu uczy się, by na cmentarzu nie zachowywać się lekkomyślnie; czy to pouczenie jest kierowane jedynie do ludzi? Czytając Perek Szira możemy dojść do wniosku, że nie tylko ludzie mają dostęp do boskiego objawienia, ale i zwierzęta. Jednakże na tym nie koniec. Wszystko, co istnieje do swego istnienia potrzebuje duszy — boskiej esencji. Dlatego też i śmieci muszą ją posiadać. Ponadto, im prostsza jest istota tym doskonale wykonuje boski plan. Z pewnością tak prosta istota jak śmieć doskonale wie, żeby nie zachowywać się lekkomyślnie.

Not light-mindedly

*Our Masters taught:
One may not act light-mindedly
in a cemetery.
(Megillah 29a)*

Strolling through Jewish cemeteries of Kraków, one may come across rubbish. Some of it thrown over a fence, some—left by visitors.

The Talmud teaches us not to act light-mindedly in a cemetery; is this teaching only addressed to people? While reading Perek Shirah, one might conclude that not only humans have access to divine revelation but also animals. However, this is not the end. Every existing thing needs for its existence a soul—the essence of God. This is why rubbish ought to have one too. Furthermore, the simpler the being, the better its adherence to God's plan. Certainly, such a simple being as rubbish perfectly knows not to act light-mindedly.





for. Włodzisław Jedrzejewski

Chaos i ład

Na pozór beładnie rozrzucone kamienie nagrobne to częsty widok na żydowskich cmentarzach – miejscach czczonych, ale też objętych przepisami przyczyniającymi się do ich zaniedbania. Zakazy naruszania ziemi cmentarnej, zrywania traw i chwastów, czy też chowanie zmarłych warstwami (dla oszczędności miejsca) i bez wytyczania ścieżek i alejek sprawiły, że miejsce pochówku stawało się – pozornie – chaotyczne. W trakcie późniejszych prac porządkowych – choćby na cmentarzu Rema – starano się ten „tłum kamieni” uładować i usystematyzować na wzór znany z cmentarzy katolickich - co na swój sposób przekłamuje rzeczywistość i wprowadza jeszcze większy chaos.

Chaos and order

Tombstones scattered in apparent disorder are now a common sight in many European Jewish cemeteries - places that are revered, but also subject to regulations that contribute to their neglect. Prohibitions on disturbing the cemetery ground, picking grass and weeds, or burying the dead in layers (to save space) and without marking out paths and alleys made the burial place seemingly chaotic. During later cleaning works - for example at the Rema cemetery - attempts were made to order and systematize this “crowd of stones” on the model known from Catholic cemeteries - which in its own way distorts reality and introduces even greater chaos.

